

A Buda környéki Natúrpark

Budakeszi logikus célkitűzése, hogy „zöld város”, a turizmus, egy természetbarát nemzedék kiművelésének városa, akár nemzetközi állomása is legyen. Az elmúlt másfél évtizedben az Erdészeti Hivatal, a Nemzetközi Dendrológiai Alapítvány (Budakeszi Herbárium) és az erdészetek részéről több tanulmány is született arról, hogy a már meglévő természeti értékekből a célkitűzések átcsoportosításával itt egy parkerdő és arborétum együttes valósuljon meg azaz, hogy a már meglévő és továbbfejlesztendő Budakeszi (Telki) Arborétum a Telki-út és a Hidegvölgy közötti területekkel egy egységes zöldövezeti rendszerré alakulhasson át. Ezzel párhuzamosan bontakozott ki az a civil kezdeményezés, amely Budakeszi székhelyű Buda környéki Natúrpark megalapításának gondolatát tűzte ki célul.

Az „Budakeszi Arborétum- és Parkerdő”-együtteshez és a Natúrparkhoz egyaránt kapcsolódik a város régi terve, a Budakeszi határában elterülő Nádas-tó újrateremtése. A tervezés jelentős lépése volt 2006 decembere, amikor a Nemzetközi Dendrológiai Alapítvány (NDA) Budakeszi önkormányzatának is bemutatta a Pilis Parkerdő igazgatója, a Budakeszi Erdészet vezetője és az Erdészeti Felügyelőség igazgatója előtt már ismert terv-változatot. A Városfejlesztési és Környezetvédelmi Bizottság (VFKB) és a város főépítésze a tervet elismeréssel fogadta és Budakeszi fő zöldövezeti programjaként értékelte. A megismertetés jelentős lépése volt az önkormányzat által szervezett lakossági fórum és a tavalyi „Föld Napja” alkalmából rendezett kiállítás, amelyen az Alapítvány bemutatta az arborétum- és parkerdő-együttes 1:1000-es (5 m hosszú!) panoráma-rajzát. Tagai István polgármester megnyitó beszédében Budakeszi legmegfelelőbb fejlesztési irányvonalának nevezte a kiállított tervet. A terv régió túlmutató jelentőségét emelte ki Dr. Mindszenty Andrea egyetemi tanár (ELTE) és Dr. Kubassek János, a Magyar Földrajzi Múzeum igazgatója. A terveket a Budakeszi Kultúra Alapítvány is megtárgyalta, és (amint a feltételek beérnek) támogatásáról biztosította.

A budakeszi Nádas-tó egy régi világ utolsó hírmondója, mely jelzi, hogy a közel múltban még működtek azok a természeti folyamatok, melyek révén egy lefolyástalan medencében – még ha kis kiterjedésűek is – állandó vízborítású tavak jöhettek létre, illetve maradhattak fenn. A tó természeti értékeit felismerően - részben Schmidt Egon madártani megfigyeléseit is figyelembe véve - a tavat és környékét 1990-ben helyi védettségűvé nyilvánították.

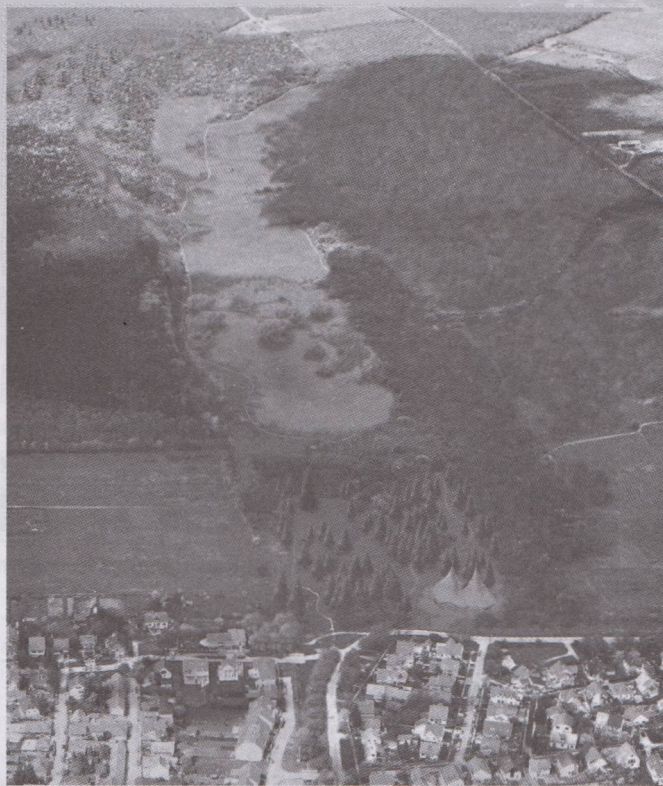
A levéltári kutatások során talált dokumentumok szerint a terület az elmúlt évszázadban vizes élőhely volt; az 1965-ös légi felvételek szerint a tóban víz van. A vízhez, vizes élőhelyhez kötődő madárvilágot itt olyan fajok képviselték, mint a vöcsök, a haris, a vízityúk, a nádi poszáta és a fűgőcinke (Schmidt Egon ornitológus, Kossuthdíjas író közlése, 2009). Góte, teknősbéka és hatféle békafaj is élt a területen. Ez csak néhány példa

a gazdag állatvilágból. Napjainkra, ugyan a vízzel együtt az állatfajok is eltűntek, de a tavaszi hóolvadások, vagy hosszantartó csapadékos időszakok után a tó zombékos jellegű részein a fakadóvizek ma is megjelennek.

A tó vízgyűjtő területe 180 hektár! Ez a mért 593 mm átlag csapadék mellett 1 millió m³ víz érkezését, hirtelen lehulló csapadék esetén a jelentős többlet vízbefogadó terület-irányú lefolyását, leszivárgását jelenti. A fajlagos vízleszivárgás (Pilisvörösváron, hasonló körülmények közt) mért értéke 1.2m³/ha/év, ami 20 ezer m³ víz érkezését jelenti. A burkolt felületekre érkező csapadéknak viszont a lehullott mennyiséghez közelálló mennyisége kerül a befogadóba (legmélyebb völgyi részbe). Jelenleg, egy-egy zápor után a patakák duzzadt Meggyes-árokban hatalmas mennyiségű víz szalad el Budakeszről, ami szűrőkön át a tóba érkezetne!

A felmérések alapján megállapítható, hogy a Nádas-tó és a környezetét alkotó védett terület (16,3312 ha) rehabilitációja esetén egy több mint 6-ha-os, részben szabad vízfelülettel rendelkező tavat lehetne kialakítani. Ez a teljes védett terület közel 40%-a! Ehhez kapcsolódna a fás és gyeptes területek fenntartása, illetve a természetes növényzet regenerációjának beindítása. A tervekben a célállapot egy olyan nyílt vízfelület és vizes élőhely együttes létrehozása, melynek vízellátása folyamatos és lehetőleg teljes mértékben természetes eredetű legyen.

Az előzetes tervek szerint a tó nyugati részén lévő fűzesek „fűzes szigetek” formájában maradnának meg, az egyes szigeteket fahidak kötnék össze, így a szigetek részben bejárhatók lennének.

A tó északi oldalán elhelyezkedő, ugyan csak fűzes „Madársziget” viszont csak csónakkal lenne megközelíthető, és madárvédelmi terület lenne, melyet a látogatók csak kutatási, természettudományos megfigyelési céllal közelíthetnének meg.

A tó rehabilitációjának tervezésekor fő szempont lesz, hogy a meglévő fűzesek, valamint a tó- és sziget-szegélyeken megmaradó nádasok világába csak a legkisebb mértékben avatkozzunk bele. Az ilyen területen természetserűen előforduló halfajok (pl. a Kárpát-medencei bennszülött maradványfaj, a „kutyahal” vagy lápi póc, a Nemzetközi Természetvédelmi Unió (IUCN) vörös könyvese, vagy a réti csík) betelepítése a biológiai egyensúlyt, az „élő vizet” szolgálja majd, természetes védelem szűnyogok ellen!

Az önkormányzat szakbizottságával ez év májusában ismertettük részletes terveinket. Kértük a várost és a zöld ügyek támogatóit, hogy álljanak a nagyobb zöldövezeti projektnek is fontos részét jelentő program mellé és segítsenek a Nádas-tó rehabilitációját célzó, immár sürgősen aktuális pályázat előkészítésében. A Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.-től megkértük a terület (csakis és kizárólagosan ezen célú!) hasznosításának a jogát, hogy az előzetes engedélyek birtokában a pályázat előkészítését mielőbb elkezdheszük. Ha a terv sikerül, úgy érezzük, hogy mi, budakesziek, egy olyan természeti értékkel leszünk gazdagabbak, amire minden Budakeszi lakos büszke lehet, és amely az egész környék épülésére, örömére szolgál majd!

Weiperth András
ELTE TTK Biológia Doktori Iskola
Dr. Debreczy Zsolt
és Dr. Rácz István
Nemzetközi Dendrológiai Alapítvány

